

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження начальника
Чернігівської обласної військової
адміністрації

23 грудня 2025 р. № 1426

**ОБЛАСНА ЦІЛЬОВА СОЦІАЛЬНА ПРОГРАМА
З УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА
ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
НА 2026–2030 РОКИ**

**м. Чернігів
2025**

ЗМІСТ

I.	Паспорт Обласної соціальної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2026–2030 роки (далі – Програма)	3
II.	Визначення проблеми, на розв’язання якої спрямована Програма	5
III.	Визначення мети Програми	6
IV.	Обґрунтування шляхів і засобів розв’язання проблеми, обсягів та джерел фінансування, строки та етапи виконання Програми	6
V.	Перелік завдань і заходів Програми та результативні показники	8
VI.	Напрями діяльності та заходи Програми	9
VII.	Координація та контроль за ходом виконання Програми	10

Додаток 1. Ресурсне забезпечення Обласної соціальної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2026–2030 роки

Додаток 2. Напрями діяльності та основні заходи Обласної соціальної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2026–2030 роки

Додаток 3. Результативні показники Обласної соціальної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2026–2030 роки

І. ПАСПОРТ

Обласної соціальної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2026–2030 роки

1.	Ініціатор розроблення Програми	Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення Програми	Розпорядження начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 05.06.2025 № 740 «Про розроблення проєкту Обласної соціальної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2026–2030 роки»
3.	Розробник Програми	Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації
4.	Співрозробники Програми	Департамент культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації, Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, Відділ з питань ветеранської політики Чернігівської обласної державної адміністрації
5.	Відповідальний виконавець Програми	Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації
6.	Учасники Програми	Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації, Департамент культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації, Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Чернігівської обласної державної адміністрації, Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Чернігівської обласної державної адміністрації, Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, Управління охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації, Відділ з питань ветеранської політики Чернігівської обласної державної адміністрації, Управління патрульної поліції в Чернігівській області

		Департаменту патрульної поліції, Чернігівський обласний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки, КУ «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради, КПНЗ «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді», КЗ «Чернігівський обласний центр підготовки громадян до національного спротиву» Чернігівської обласної ради; КНП «Чернігівський обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики» Чернігівської обласної ради, Чернігівський регіональний центр підвищення кваліфікації, Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського, міські, селищні, сільські ради
7.	Термін реалізації	2026–2030 роки
7.1	Етапи виконання Програми	I етап: 2026 – 2028 роки II етап: 2029 – 2030 роки
8.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні Програми	Обласний бюджет Чернігівської області (далі – обласний бюджет), бюджети місцевого самоврядування
9.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми всього	6640 тис. грн
	у тому числі:	
	коштів обласного бюджету:	6640 тис. грн
	коштів місцевих бюджетів	обсяги фінансування визначаються щорічно виходячи з їх фінансових можливостей

II. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

Обласна соціальна цільова програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2026–2030 роки (далі – Програма) розроблена Департаментом сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації з огляду на актуальність та пріоритетність державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, відповідно до положень Конституції України, Законів України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», постанови Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 року № 1322 «Про схвалення Стратегії з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках», постанови Кабінету Міністрів України від 30 липня 2024 року № 864 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року» та інших нормативно-правових актів.

В умовах триваючої повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України питання утвердження української національної та громадянської ідентичності набуло ключового значення для збереження єдності держави, стійкості суспільства та забезпечення його розвитку на засадах національної пам'яті, мови, культури, прав і свобод.

Чернігівська область, як прикордонний регіон України, внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації у 2022 році зазнала безпрецедентного військового, гуманітарного та інформаційного тиску. Цей досвід актуалізував необхідність глибокої, системної роботи зі зміцнення української ідентичності в регіоні.

Обласна цільова програма національно-патріотичного виховання на 2021–2025 роки створила підґрунтя для подальшої роботи – сформовано систему закладів утвердження ідентичності, визначено загальні концепції діяльності в цьому напрямі, посилено увагу до історичної пам'яті, активізувалися ініціативи молоді, освітян, ветеранів, волонтерів. Водночас, залишається ряд проблемних питань, які потребують подальшого вирішення у межах нової Програми на 2026–2030 роки.

Чернігівська область межує з російською федерацією та республікою білорусь, що історично робило регіон об'єктом мовно-культурної русифікації, радянського історичного міфотворення, російського інформаційного впливу. Спостерігається нерівномірність у поширенні цінностей української державності, особливо у прикордонних громадах і сільських територіях. Необхідно забезпечити сталість і масовість заходів із популяризації історії боротьби українського народу, державних символів, культурних і сімейних цінностей, української мови як основи національної єдності.

Потребує розвитку культура пам'яті – не лише через меморіальні заходи, а й через включення історій ветеранів, військових, волонтерів у публічний і освітній простір, підтримку ініціатив родин загиблих Героїв.

Успішна оборона України довела важливість підготовки молоді до дій у кризових умовах. Необхідно розширювати програми військово-патріотичного виховання, популяризувати військову службу, підтримувати участь у Всеукраїнській дитячо-юнацькій військово-патріотичній грі «Сокіл» («Джура»), залучати ветеранів і військовослужбовців до роботи з молоддю.

Активно розвиваються волонтерські, ветеранські, молодіжні організації, проте бракує системної взаємодії з органами влади, недостатньо налагоджений діалог щодо спільного бачення культурної політики, громадські ініціативи часто не мають сталого фінансування.

Потребує підтримки система навчання педагогів, державних службовців, молодіжних працівників у сфері формування ідентичності, громадянської освіти, демократії участі та комунікації.

Сукупність цих чинників свідчить про необхідність цілісної, системної та довгострокової регіональної політики, спрямованої на формування української національної та громадянської ідентичності в усіх сферах суспільного життя.

Програма має стати стратегічним інструментом утвердження української національної та громадянської ідентичності в кожній громаді Чернігівщини, у партнерстві з інституціями освіти, культури, громадянського суспільства та місцевого самоврядування.

Програма має відкритий характер і може доповнюватися (змінюватися) в установленому чинним законодавством порядку в разі, коли в період її виконання відбуватимуться зміни в законодавчих та нормативно-правових актах України.

III. Визначення мети Програми

Метою Програми є створення сприятливих умов та налагодження міжгалузевої взаємодії на регіональному рівні для реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності шляхом національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання, громадянської освіти населення України, популяризації суспільно-державних (національних) цінностей України (самобутність, соборність, воля, гідність) та формування на їх основі української національної та громадянської ідентичності.

IV. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування, строки та етапи виконання Програми

Утвердження української національної та громадянської ідентичності є ключовою умовою збереження державності, територіальної цілісності, соціальної єдності, політичної стабільності й сталого розвитку України. В умовах триваючої збройної агресії російської федерації, актуалізації ідеологічної та інформаційної боротьби за ідентичність, особливого значення набуває формування цінностей, переконань і поведінкових установок, що

ґрунтуються на українській історичній пам'яті, мові, культурі, традиціях державотворення та активному громадянстві.

Питання утвердження української ідентичності набуває не лише ідеологічного, а й глибоко реабілітаційного характеру. Воно стає способом переосмислити втрати та надати їм ціннісного сенсу, об'єднати громади навколо спільної пам'яті та відповідальності, інтегрувати ветеранів, поранених, сім'ї загиблих в активне громадянське життя, підтримати внутрішньо переміщених осіб через мову, символіку, традицію та спільну історію спротиву.

Вирішення проблеми можливе шляхом реалізації системного комплексу заходів, які відповідають стратегічним напрямам, визначеним Стратегією з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2024–2030 роки та Державною цільовою програмою з утвердження ідентичності на 2024–2028 роки, а також адаптовані до специфіки Чернігівської області.

Пріоритетними шляхами і засобами реалізації Програми є:

комплексна реалізація заходів з утвердження української ідентичності у сферах освіти, культури, молодіжної політики, медіа, охорони культурної спадщини, громадянського суспільства, безпеки та оборони;

посилення національно-патріотичного виховання через актуалізацію історичної пам'яті та культурної спадщини, героїзацію захисників України, підтримку традицій визвольної боротьби українського народу, шанобливе ставлення до пам'яті жертв геноцидів і тоталітарних режимів;

підтримка громадських ініціатив та молодіжних проєктів, спрямованих на консолідацію суспільства, розвиток критичного мислення, демократичної культури та медіаграмотності;

розвиток культури пам'яті, вшанування історичних постатей і подій, створення меморіальних просторів, реалізація краєзнавчих та екскурсійних проєктів;

популяризація української мови, культури, традицій та символіки як фундаменту ідентичності на місцевому рівні, у тому числі через підтримку українськомовного медіа- та культурного продукту;

залучення до програм формування ідентичності широкого кола стейкхолдерів: органів місцевого самоврядування, громадських організацій, освітніх і культурних установ, релігійних громад, бізнесу.

Реалізація Програми передбачає координацію дій органів державної влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, закладів освіти, культури, спорту, наукових установ, військових підрозділів з метою забезпечення наскрізного національно-патріотичного виховання в усіх вікових і соціальних групах.

Фінансування Програми здійснюватиметься за рахунок коштів обласного бюджету та місцевих бюджетів. Обсяг фінансування програми за рахунок коштів обласного бюджету визначається щороку, виходячи з конкретних завдань та можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді.

Термін виконання Програми з 2026 до 2030 року. Програма буде виконуватися в два етапи. I етап: 2026–2028 роки, II етап: 2029–2030 роки.

Обсяги і джерела фінансування Програми наведені у додатку 1 до Програми.

V. Перелік завдань і заходів Програми та результативні показники

Основними завданнями Програми є формування української громадянської ідентичності населення на основі національних цінностей; розвиток системи військово-патріотичного виховання; підвищення рівня громадянської освіти; налагодження ефективної координації дій органів влади, місцевого самоврядування та громадянського суспільства; удосконалення професійної підготовки фахівців у сфері національно-патріотичного виховання.

У межах реалізації Програми передбачається проведення широкого кола освітньо-виховних, культурно-мистецьких, інформаційно-просвітницьких заходів до державних свят і пам'ятних дат, спрямованих на популяризацію історії України, її видатних постатей, боротьби українського народу за незалежність і державність. Важливою складовою є вшанування пам'яті Захисників і Захисниць України, які полягли за свободу і незалежність держави, проведення акцій, відвідувань місць поховань та меморіалів, присвячених героям визвольної боротьби.

Особлива увага приділяється створенню та поширенню українськомовного інформаційного і культурного продукту – зйомці патріотичних відеороликів, організації кінопоказів, публікацій у медіа та соціальних мережах, спрямованих на підвищення престижу української мови та культури. Програмою також передбачено проведення заходів на підтримку української мови, популяризацію читання, розвиток українського культурного середовища в прикордонних територіях і населених пунктах, що перебували під тимчасовою окупацією.

З метою сприяння консолідації суспільства навколо національних цінностей планується реалізація заходів, спрямованих на утвердження сімейних цінностей, розвиток громадянської активності та відповідальності, поширення практик взаємодії між поколіннями.

Важливим напрямом діяльності Програми є організація військово-патріотичного виховання дітей і молоді, популяризація військової служби, діяльності сил безпеки та оборони, залучення ветеранів війни, військовослужбовців, учасників бойових дій до виховних і просвітницьких заходів. Передбачається підтримка проведення Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») та підготовка виховників для її організації на місцях.

У рамках Програми планується підвищення рівня громадянської освіти шляхом проведення тренінгів, семінарів, вебінарів, круглих столів, навчань для педагогічних працівників, державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Це сприятиме розвитку компетентностей у сфері демократії, публічних консультацій, медіаграмотності, критичного мислення, а також формуванню в молоді розуміння сутності держави, громадянства, прав і обов'язків людини.

Для ефективної реалізації Програми буде забезпечено роботу координаційних рад при місцевих державних адміністраціях та органах місцевого самоврядування, проведення конкурсів проєктів інститутів громадянського суспільства у сфері утвердження національної та громадянської ідентичності, надання фінансової підтримки кращим ініціативам.

Загальний очікуваний результат реалізації Програми.

Реалізація Програми сприятиме утвердженню української національної та громадянської ідентичності серед населення Чернігівської області, формуванню свідомого, активного, відповідального громадянина України, який поділяє й відстоює суспільно-державні (національні) цінності, шанує історію, мову, культуру, державні символи та традиції українського народу.

У результаті виконання заходів Програми очікується:

підвищення рівня національної свідомості та громадянської активності населення, особливо молоді;

зміцнення почуття єдності, гордості за Україну та довіри до державних інституцій;

розширення сфери використання української мови в освіті, культурі, медіа, публічному житті;

підтримка і вшанування Захисників та Захисниць України, збереження історичної пам'яті про боротьбу українського народу за незалежність і державність;

розвиток системи національно-патріотичного виховання дітей і молоді, у тому числі через гру «Сокіл» («Джура») та інші форми неформальної освіти;

розвиток партнерства органів влади, освітніх, культурних установ та інститутів громадянського суспільства у сфері формування національної ідентичності;

формування медіаграмотності та критичного мислення у населення;

підвищення компетентностей педагогічних працівників, держслужбовців і фахівців гуманітарної сфери з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності;

консолідація суспільства навколо спільних національних цінностей — свободи, гідності, єдності, поваги до держави та людини.

Результативні показники виконання Програми наведені в додатку 3 до Програми.

VI. Напрями діяльності та заходи Програми

Пріоритетні напрями діяльності Програми:

1. Національно-патріотичне виховання.
2. Військово-патріотичне виховання.
3. Громадянська освіта.

4. Взаємопідтримка та співпраця органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування української національної та громадянської ідентичності.

5. Формування системи кадрового забезпечення сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Заходи по кожному з напрямів зазначені у додатку 2 до Програми.

VII. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Координацію виконання заходів Програми забезпечує Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації.

Контроль за виконанням заходів Програми здійснює Чернігівська обласна державна адміністрація.

Організація процесу виконання Програми в межах адміністративно-територіальних одиниць області покладається на територіальні громади.

Співвиконавці Програми подають Департаменту сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації для узагальнення звіти про виконання заходів Програми раз на рік – до 20 січня року, наступного за звітним періодом.

Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації забезпечує підготовку щорічних звітів про виконання Програми відповідно до п. 7 Порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторинг та звітності їх виконання, затвердженого розпорядженням голови Чернігівської обласної державної адміністрації від 05 травня 2016 року № 245 (зі змінами).

Директор Департаменту сім'ї,
молоді та спорту Чернігівської
обласної державної адміністрації

Андрій ШЕМЕЦЬ